

הרב אליעזר יהודה וולדנברג
פרופ' דוד מאיר

הפרייה במבחנה דיון רפואי והלכתי

לכבוד

הרב הגאון, רב אליעזר יהודה וולדנברג, שליט"א
אב בית דין,
רח' מזור 8,
ירושלים

מכובדי הרב וולדנברג,

הנני פונה אל כבודו בענין העומד כיום בפני הצבור כפעולה רפואית חדישה אשר יתכן ובביצועה כרוכות שאלות הלכתיות: מדובר בהפרייה מלאכותית בתוך מבחנה. אני מרשה לעצמי להביא את הענין בזמן הזה לפני כת"ר אחרי שמשרד הבריאות הוציא הוראות בגדון ויתכן שחלק מהצבור בארץ יעמוד בקרוב בפני בעיה מעשית זאת.

כדרכי, אנסה קודם להבהיר את הצד הרפואי המציאותי של הפעולה המוצעת:

אברי המין הפנימיים של האשה מורכבים משתי שחלות (Ovarium) השוכנות צמודות לשתי החצוצרות (Salpinx) של האשה. החצוצרות הן מעין תעלות המוליכות לרחם (Uterus) אשר בו גדל העובר.

תהליך ההפרייה

בשחלות מתפתחות הביציות של האשה שהן, למעשה, הזרע שלה. הן מתבשלות מדי חודש ומופרשות (בדרך כלל אַחת) במחצית מחזורת. הביצית נכנסת לתוך פתח החצוצרה הסמוכה לשחלה ונעה בתוכה לכיוון הרחם. זרע הבעל מגיע מתוך הרחם לחלל החצוצרה ושם מתקיימת פעולת ההפרייה על ידי מיזוג זרע הבעל והביצית. במידה והחצוצרה תקינה וחלולה מתקדמת הביצית המופרית לחלל הרחם ומתמקדת בדופןו. שם ממשיך העובר לגדול עד שהוא ממלא את כל חלל הרחם ומגיע לסוף ההריון.

מתוך זה מובן שבמידה שפתח או חלל החצוצרה של האשה סתום עקב דלקת או סיבות אחרות, על אף שלבעל אין בעיית פריון והאשה מפרישה מדי חודש ביצית, אין כל דרך של הפרייה בצורה טבעית. זרע הבעל אכן יגיע לרחם, אבל לא יוכל להתמזג עם הביצית שאפילו אם נכנסה לחצוצרה, לא תוכל לעבור את אזור החסימה.

במשך השנים, שקלו רופאים את האפשרות להוציא את התהליך הזה מחוץ לגוף האשה, על ידי בצוע נתוח קל, ולקיים אותו במבחנה סטרילית. אחרי

הפרייה הזרע והביצית במבחנה הסטרילית לשתול את העובר המיקרוסקופי בדופן רחם האשה במקום שאליו הוא היה מגיע אם תהליך ההפרייה היה מתקיים בצורה טבעית.

זה כבר שלוש שנים שפעולות אלו נחלו הצלחה במקומות שונים בעולם וישנם כחצי תריסר ילדים אשר הפרייתם בוצעה בצורה זו.

משרד הבריאות, בועדה אשר הוקמה על ידי מנכ"ל המשרד, בדק את הנושא וקבע שבמידה שאין דרך אחרת להגיע להריון, תותר הפרייה בתוך מבחנה. הם הציבו תנאים שונים הקשורים לפיקוח על הנושא, רובם עוסקים בצד המשפטי והרפואי. כמו כן, קבעו שפעולה כזאת תעשה, אך ורק, בביצית זרע מבעל ואשה ולא תתכן הפרייה כזאת מזרע של תורם זר (דבר אשר הם אינם אוסרים בהפרייה מלאכותית מהסוג המקובל המבוסס על שמוש בזרע זר במזרק במקרה של אשה אשר בעלה עקר).

בהסתייגות זו של פעולת הפרייה רק במידה שאין כל אפשרות אחרת להגיע להריון ובהגבלת הפעולה לזוג גשוי, נראה לי שאין מכשול הלכתי לפעולה זאת.

אבקש לשמוע את דעתו של כבוד הרב בנושא.

בכבוד רב,

פרופ' דוד מ. מאיר

המנהל הכללי

למכובדי פרופ' ד"ר דוד מ. מאיר נ"י
המנהל הכללי של המרכז הרפואי שערי צדק
בפעה"ק ת"ו

י"טיב ד' החתימה.

קראתי בתשומת לב יקרת מכתב-שאלתו מתאריך ח' אלול מ"א על אודות „הפרייה מלאכותית בתוך מבחנה“ בצירוף הבהרת הצד הרפואי והמציאותי של הפעולה המוצעת כיד ד' הטובה עליו.

ואחרי העיון הראוי בצדדי הבעיא ובהיקפה נלענ"ד כי בביצועה של הפעולה המוצעת כאן כרוכות שאלות הלכתיות במישרין ובעקיפין וכי כאן ישנו מכשול הלכתי (וביתר דיוק: מכשולים הלכתיים) לפעולה זאת. ואבאר את דברי.

(א) ההגבלות בהיתר הזרעה מלאכותית נוגעות גם להפרייה מבחנה *

בראשית דבר. זאת לדעת כי גם בהזרעה מלאכותית מש"ז של הבעל אל תוך רחמה של האשה, שהוא קיל בהרבה מבחינת ההלכה מהפרייה מלאכותית

כותרות המשנה נכתבו על ידי העורך.

מחוץ לרחם נשוא־דיונונו, בכל זאת רבו גם רבה בה בספרות ההלכה חילוקי שיטות ודעות, ישנם אוסרים לגמרי את הפעולה מכמה בחינות וחששות עניניות ועובדתיות, ישנם מתירים אותה עם התנאת כמה הגבלות, וישנם מתירים אותה לגמרי. כפי שהארכתי בבירורן ובהבהרתן של השיטות בזה בספרי שו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סימן נ"א שער ד'. ועל פי זה העלתי להלכה, כפי שגם סכמתי בסיכומים שם סעיפים י"ז י"ח כ' כ"א, בכזאת. א) כל עוד שיש תקוה שהזוג יכול להבנות כדרך כל הארץ אין למהר להתיר זאת, ויש לחזור לעשות כל טעדיקי בדרכי ההלכה והרפואה לקיים ההזרעה בדרך הטבעית טרם שיגיעו למסקנא להוראת היתר על הזרעה מלאכותית. ב) אם כבר עברו עשר שנים מנשואי הזוג, או שהתברר כבר לחלוטין על ידי קביעה של רופאים נאמנים שלא תוכל האשה בשום פנים להרות מבעלה בדרך הטבעית, אזי בין המתירים או את ההזרעה המלאכותית נחלקו הדיעות ביניהם באיזו צורה להתיר זאת וכדלהלן. 1) ישנם המתירים את הביצוע רק בימי טהרתה של האשה, ויש מקום להתיר אפילו אם זה סמוך לוסתה. 2) ישנם מתירים הביצוע גם בימי ליבונה לאחר שתטבול ותצא מדין גידה דאורייתא. 3) וקצתם מתירים לבצע זאת אפילו בימי נדותה. ג) במקרה של הוראת היתר יש להשגיח בשבע עינים שלא יערבו חלילה בזרע הבעל גם זרע של איש אחר, דאחרת עלולה הקערה להתהפך על פיה ולגרום לזוג חורבן במקום בנין.

מובן לפי זה מאליו כי גם במקרה שיתכן צידוד היתר להפרייה בתוך מבחנה נשוא־דיונונו, אבל כל ההגבלות האמורות חלות גם על זה.

(ואגב. נדהמתי וחיל ורעדה אחזתני לקרוא במכתב כבו', שכותב כאל דבר הפשוט, שהגם שבמשרד הבריאות אינם אוסרים בהפרייה מלאכותית מהסוג המקובל זרע של תורם זר, וכי ההפרייה מבוסס על שימוש בזרע זר במזרק במקרה של אשה אשר בעלה עקר, אבל כאן, במקרה שלפנינו, קבעו ש"פעולה כזאת תעשה אך ורק בביצית זרע מבעל ואשה ולא תתכן הפרייה כזאת מזרע של תורם זר". ובנהמת לבי אני קורא על זה ואומר: שומו שמים על הפקרות כזאת לפרוץ פרצות חמורות כאלה (בידיעת הזוג ושלא בידיעתם, או שלא בידיעת הבעל בלבד, ובהטעיתו) בחומת הטהרה והיחוס המשפחתי. ואם ככה הדבר הרי צדקו אפוא אותם המורים שלא רצו בכלל להורות כל היתר בדבר, וסתמו את פסקם בלי לגלות כל נימוקים לפסקם כדי שלא יוכלו לערער עליהם. יפה נסוג הגאון בעל דברי מלכיאל ז"ל (שהבאתי בספרי שם) וחזר מצדדי ההיתר שהראה מקודם לכן מה שיש לצדד בזה, ובנימוק, מפני „שאם גבוא להתיר דבר כזה יש לחוש לכמה מכשולים ועי"ז ניתן יד לפושעים", והיה בזה כחם הרואה את הנולד ויפה סתם והשיב הגאון החזון"א ז"ל (מובא ג"כ בספרי שם) כי „אי אפשר להתיר”.

וכבר הגבתי בספרי שם חמורות ובחריפות גדולה נגד תועבה כזאת להכניס זרע של איש אחר לתוך רחמה של אשת איש ואפילו זרע של עכו"ם (וגם לא לרחמה של פנויה, הן בגלל עצם התועבה שבדבר והן בגלל המכשולים הגדולים שעלולים לצאת מזה). והוריתי גם למעשה שהאשה חייבת במקרה

כזה לקבל ג"פ מבעלה. ונדפסה הוראתי זאת באריכות בספרי צ"א חי"ג סי' צ"ג יעו"ש.

ועתה אשאלה למר: איך אפשר לסמוך על הבטחתם של כאלה (גם אם לפנים ישתפו בועדתם איזה רב) שבהפרייה במבחנה כן יפקחו שהפעולה תעשה אך ורק בביצית זרע של בעל ואשה? הלא שוא ושקר הבטחתם זאת. ומאן דעביד הא עביד הא. ובאמת לפי השקפתם המסולפת מה נשתנה זה מזה? כשם שמתירים לעצמם זרע זר ברחם האשה כשהבעל עקר, כך יבואו אותו הדבר להתיר גם זרע זר במבחנה כאשר נוסף למה שהבעל עקר גם האשה יש לה מחסום בחצוצרה, ואז יוציאו ממנה את הביצית ויכניסו אותה במבחנה יחד עם זרע של גבר אחר פורה. ובהפרייה במבחנה הרי פריצת הפיקוח הוא הרבה יותר קל מפריצת פיקוח בהזרעה מלאכותית בהיות והמבחנה נשארת בידיהם של המטפלים זמן ממושך. עיין עוד לקמן מזה.

ב) ההמרת המצב בהפריית מבחנה עקב איסור מוציא שז"ל

הדברים האמורים באות הקודם כתבתי גם לפי הנחה לאפשרויות למתוח קומשוה בין הזרעה מלאכותית לבין הפרייה מלאכותית ולתת את האמור בזה להאמור בזה.

אבל לאמיתו של דבר נראה לאחר העיון כי קיים מרחק רב ביניהם ודין ההפרייה המלאכותית הוא הרבה יותר חמור מדין ההזרעה המלאכותית עד שלא ניתן כלל להשוותם אהדדי. וכמה פנים לדבר.

ראשית, בהזרעה מלאכותית זרע הבעל מוכנס לתוך רחמה של האשה, ובין אם הפעולה מצליחה והאשה מתעברת מזה ובין אם אינה מצליחה, בכל אופן שהוא אין כאן הוצאת זרע לבטלה בהיות והכל הוכנס אל תוך הרחם ודינו של זה כדין כל אלה שחיים עם נשותיהם באופן טבעי ולא מולידים. אבל בהפרייה מלאכותית בתוך מבחנה הרי אם הפעולה איננה מצליחה ולא תלה הפרייה, הא יוצא שהבעל הוציא זרע לבטלה על העצים ועל האבנים.

ואפילו כשכן מתהווה הפרייה הרי זה רק מתא אחד של זרע בלבד המתחבר עם הביצית של האשה, והיתר נשאר שפוך לבטלה על פני החוץ (גם מי יודע ומי יד לידו יתקע שלא ישתמשו בנשאר לצורך אשה אחרת, ויהא זה גם של יהודי החרד לדבר ה' שאילו היה נודע לו מזאת לא היה מוצא מנוח לנפשו), בניגוד להזרעה מלאכותית שאיך שהוא הכל נשאר ברחם האשה.

ועוד זאת. הזרעה מלאכותית היא מבוצעת עפ"י רוב בגלל חיסרון ומניעה מצד הבעל באשר הוא לקוי בעקרות יחסית או בגלל חוסר כח גברא בקצב זרמת זרעו, וכדומה (פרט להיכא שסיבת מניעת ההריון הוא מצד האשה באשר הביוץ שלה הוא בתוך ספירת שבעה ימי הנקיים), ולכן דנין לומר (כמה מהפוסקים) דמכיון שהבעל אינו ראוי להוליד באופן טבעי אין לגביו איסור של הוצאת זרע לבטלה. אבל בהפרייה מלאכותית בתוך מבחנה הא באה היא בגלל חיסרון ומניעה מצד האשה בזה שפתח או חלל החצוצרה שלה סתום

עקב דלקת, או סיבות אחרות, שבגלל זה לא תוכל הבצית לעבור את אזור החסימה ולהגיע את חלל הרחם. אבל לבעל אין בעיית פרייה, ואם כן בכגון דא יש לומר שקיים בכה"ג כלפי הבעל איסור של הוצאת זרע לבטלה. באופן שיוצא לנו, כי בהפרייה מלאכותית בתוך מבחנה עובר הבעל על איסור המור של הוצאת זרע לבטלה, ועל כן אין להורות היתר בזה.

ג) אי-קיום מצות פריה ורביה בהפרייה מבחנה

זאת שנית.

בספרי שו"ת צ"א ח"ט שם התייחסתי לבעיה אם האיש מקיים מצות פריה ורביה בהזרעה מלאכותית (בספרי שם אני קורא זאת בשם הפרייה-מלאכותית, אבל הנכון לקרא את המדובר שם בשם „הזרעה מלאכותית“, בהיות והפרייה מלאכותית אנו קוראים בכאן כשהפרייה געשית במבחנה). והבאתי כמה שיטות פוסקים שחלוקים בדעתם בזה, ואחרי הבירור סכמתי בסעיפים ז' וח' בסיכומי שם בכזאת: 1. יש אומרים שמתייחס הנוולד אל גותן הזרע והוא נחשב כבנו לכל דבר. 2. יש אומרים שרק לחומרא אמרינן שמתייחס אליו ולא לקולא. 3. יש אומרים שאפילו הוא כבנו לכל דבר מכל מקום לא מקיים על ידי כן מצות פריה ורביה. 4. וישנם החולקים על כל הג"ז וסוברים שבן כזה איננו מתייחס אחר גותן הזרע כלל יעו"ש.

וכעת בבואנו להתייחס בזה בקשר להפרייה מלאכותית במבחנה בשוא-דיונו, נראה שהדעת נותנת לומר דלא רק שכל האמור חל גם בנידונו, אלא גם זאת דיתכן שבכהאי גוונא יודו כולם שאינו מקיים על ידי כן מצות פריה ורביה, כי קיים הבדל ומרחק גדול בין הזרעה לבין הפרייה, והוא זה, דבהזרעה מלאכותית הרי ההזרעה געשית באופן ישיר באותו מקום שנעשית ההזרעה הטבעית ורק בגלל איזה עיכוב מצד הבעל (או מצד האשה) כנ"ז, באים לעזרתו, וזרעו מוזרק ומותר אל תוך רחמה של האשה באמצעים מלאכותיים, ולאחר מכן תהליך הפרייה ברחם האשה וכו' שהוא זה המביא בפועל לקיום המצוה הוא כתהליך רגיל וטבעי של הריון. רצוני לומר: שגם בהזרעה טבעית הזרע של הבעל מופרש מגופו, וכשם שבהזרעה טבעית האשה לאחר מכן מזריעה מצידה בתוכיותה, ומתקיימת פעולה ההפרייה המביאה לידי קיום המצוה על ידי מיזוג זרע הבעל וביצית האשה, כן גם בהזרעה מלאכותית פעולת ההפרייה געשית ג"כ בגופה של האשה, כאשר האשה מצידה מזריעה בכנ"ז גם כן בתוכיותה בתהליך רגיל כבהזרעה טבעית. ולכן סברי כמה מן הפוסקים שיכולים להתייחס אל דבר כזה בשעת הדחק, ובפרט כאשר הבעל מפריש מזרעו לשם מטרה זאת וגם הכנסת הזרע בגוף האשה געשית באופן רצוני ומכוון, לא כאל מקרה חריג לגמרי מדרך יחסי אישות והזדווגות איש ואשה, ושהבעל כן מקיים עי"כ מצות פריה ורביה. אבל משא"כ בהפרייה מלאכותית בתוך מבחנה הא משנים בזה סדרי בראשית. את זרע הבעל מזריעים לא אל רחם האשה אלא אל תוך מבחנה, ומצד האשה אין גם כן הזרעה, אלא באמצעים כירורגיים (על ידי ביצוע ניתוח קל) מוציאים ביצית מרחמה

ומגיחים אותה גם כן במבחנה, ומחוץ לגוף האשה, שם במבחנה במקום שאין בו ענין כלל של התייחסות, הוא שמתרחש תהליך ההפרייה והביצית המופראת מתחלקת שם מספר פעמים, ורק לאחר מספר חלוקות (כעבור ימים או שבועות) כאשר ההפרייה מובטחת כבר, רק אז היא מושלת ברחם האשה. ויוצא שאין כאן הזרעה כדרכה לא מצד האיש ולא מצד האשה, דשניהם גורעים על ידי צד שלישי אל תוך מבחנה, וגם ביצוע ההפרייה המביאה לידי הריון ולידה שעי"ז מקיימים המצוה נעשה גם כן שלא כדרכו, וכת שלישי היא המבחנה (שאיננה אפילו יצור) היא הגורמת לזה, ושיתהווה הדבר בתוכיותה היא (בהתאם להתכשרותה לכד), מקום שאין בו ענין של התייחסות. ואם כן בכל כגון דא יש שפיר מקום נרחב לומר שכולם יודו שלא מקיימים כלל על ידי כן מצות פריה ורביה כמצווה עלינו בתוה"ק. ונלמד זאת גם מק"ו ממה שמצינו בכל מצוות התורה שלא יוצאים ידי חובת קיומם כאשר עושים אותם שלא כדרכם ושלא כדרך הנאתן.

ולא רק מצות פריה ורביה לא מקיימים על ידי כן אלא גם מצות ה, לשבת יצרה" שמדברי קבלה יש לומר שגם לא מקיימים בזה בהיות והביצוע הוא שלא כדרך כל העולם ובצורה לא גורמלית כזאת, כנ"ו.

ד) הפרון יחוס הלכתי בין הנולד מהפרייה מבחנה לבין הזורים הביולוגיים

ויש אפילו מקום לומר, ובמיוחד בקשר לביצית האשה (ובמיוחד דמיוחד בנוגע לתינוק-במבחנה היכא שכל ההריון נעשה גם מחוץ לגוף האשה, עיין לקמן), דמכיון שדרכה הטבעית של הביצית להיות מחוברת לגוף האשה ולפרות שם, אם כן ברגע שתולשים אותה מגופה ומנתקים אותה ממקום גידולה מתבטל הקשר היחסי בינה לבין האשה, והרי זה בדומה למה שמצינו ברמב"ם במו"נ ח"א פרק ע"ב שכותב וז"ל: „אי אפשר שימצאו אברי האדם בפני עצמם והם אברי אדם באמת ר"ל שיהיו הכבד בפני עצמו או הלב בפני עצמו או בשר בפני עצמו" עיי"ש וא"כ הוא הדין יש לומר בכזאת גם לגבי ביצית האשה כנ"ו.

ועוד מצינו גדר בזה בהלכה בגמ' בקדושין ד' ס"ט ע"א לגבי הבא על השפחה דאומרת דכל וולד במעי שפחה כנענית כולד במעי בהמה דמי, ומפרש רש"י דהיינו: שאין מתיחס אחר אביו כלל. והתיו"ט על המשניות שם סובר דהוא הדין בכזאת גם בבא על הנכרית ולא מהני אפילו לענין זה שאביו יוכל לגיירו. ומבאר בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' רמ"ח דכוונתו מפני דס"ל דגם בישראל הבא על הנכרית לא נקרא כלל בנו וכבמעי בהמה דמיא ולא חשיב הוא כאביו גם לענין זה עיי"ש. והיינו, מכיון שנוצר במקום שאין התייחסות.

ובעצם כדברי התיו"ט מתבאר בדברי הרמב"ם בפ"ח מלכים ה"ח שפוסק גבי יפת תואר, דאם נתעברה מביאה ראשונה הרי הולד גר ואינו בנו לדבר מן הדברים מפני שהוא מן העכו"ם אלא בית דין מטבילין אותו על דעתם. ומבאר הכ"מ דזה דומה להיא דכתובות ד' י"א דאיתא הגר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין ופירש"י שם אם אין לו אב ואמו מביאתו להתגייר, והא נמי

הכי הוא דאין ולד זה בן ישראל כלל דבנך הבא מן העכו"ם אינו קרוי בנך עיי"ש. הרי כנ"ז.

וביותר מצינו שכותב להסביר דבר ענין ההרכבות הזרות ביחסי אישות בספר שו"ת הרמ"ע מפאנו ז"ל סימן קט"ז. הוא מגדיר שם וכותב, דטעמא כולדה כמוה, משום דרחמנא אפקריה לזרעייהו שיהא הולד נגרר אחרי האם כהדא תרנגולתא דספנא מארעא וכמים במעיהם של צאן לבן או כאילו נזרעה מכל הולך על ארבע, וזהו בכל ההרכבות הזרות שאין בהן קדושין לאלו ולא לאחרים ויש עבירה חמורה עובר ירך אמו הוא יתום ואין אב דליכא למימר בהא ברא כרעא דאבוהי עיי"ש. והוא הדין דיש מקום לפי זה להחיל הגדרה זאת של "מדמינן לה לספנא מארעא" גל על יצור כזה של נשוא דיוגנו שנוצר ומתקם במקום שאין התייחסות (וכן לזה היכא שכל ההריון נעשה ג"כ במבחנה כאילו הוא יתום מאב ואם גם יחד). והיא הולמת עוד ביותר בנידוננו מבחינה מציאותית.

ברם עם כל האמור יש אבל להזכיר גם כן דברי הרמב"א באה"ע סי' ט"ז סע' י' שכותב לגבי דינא בעריות, דיש מסתפקים לומר אפילו בולד הבא מן השפחה והעכו"ם דדוקא מדאורייתא הולד הולך אחר השפחה ואחר העובדת כוכבים, אבל מדרבנן הוי זרעו ולכן יש להתמיר לכתחילה ע"ש. ולכן גם בנידוננו אפי' אם נצדד כנ"ז מכל מקום בשאלת איסורא דעריות יש אז להתמיר. ויש עוד להאריך בזה).

ה) הפרייה, הריון חוץ-רחמי ותוצרי תיכפול (clone) אנושי

ובפרט דכאשר אנו קוראים כבר דסופו של תהליך זה של הפרייה מלאכותית במבחנה להביא בכנפיו, במוקדם או במאוחר, גם לידי יצירת "ילד-במבחנה", זאת אומרת: שכל ההריון יעשה ויגמר גם כן מחוץ לגוף האשה אלא במבחנה עצמה תוך יצירת תנאי-רחם בו. ולאחר מכן במחשבה להביא גם לידי מבצע מדהים הנקרא בשם "תכפול-האדם" ללא זיווגם של שני תאי-מין אלא ע"י נטילת גרעין של תא בגוף האדם והחדרתו לתוך תא של ביצית אשר גרעינה סולק. ואז מנגנון התכפול של התא הרגיל יפעל והתא יתחלק עוד ועוד ויתפתח עובר, וזה שמו שיקרא לו "יצירה ביולוגית מלאה של יצור אנושי לפי תכנית מוכנה מראש המוציאה לפועל תכונות נדרשות ורצויות על ידי היצורים", ואם כן הלזה יקרא ילודים שהתייחסות מלאה להם אחרי מולידיתם שרוצים לייחסם אחריהם? וזאת מלבד מה שסילוף יצירתם והבאתם לעולם בצורה כזאת הוא דבר אשר יגרום הרס ואבדון לדמות היצירה האנושית, ואנדרלמוסיה תשרור בכל בעית הילודה שתתהפך למעבדה חסר גוון אנושי, כאשר כבר התעוררו להתריע על כך גם מקרב אנשי המדע והביעו חרדתם העמוקה לקראת הצפוי בבאות. הרי יקום דור אשר כל רואיו יפטיר עליו ויאמר: "חדשים מקרוב באו לא שערום אבותינו" לראות מין יצורים כאלה כמעט חסרי-בחירה וגולמי-אדם וכחסרי יחוס-אבות, והדבר יגרם בעקיפין גם לידי

החדרת כפירה בקרב ההמונים הפשוטים בשטחים שונים רח"ל שאין ברצוני לפרטן כאן ואחריתה מי ישורנו.

ואם כן מה בצע לנתינת דרך ליצירת יצורים כאלה (לרבות הפראה־מבחנה נשוא דיוננו) שיוצריהם ומולידיהם אינם מקיימים על ידי כן את חוק היצירה כמצווה עלינו מפי יוצרה בתוה"ק. והיוצרים על ידי כן רק בעיות מרקיעות שחקים העלולים בהתדרדרותם להחזיר את גלגל האנושיות אלף מעלות אחורנית ויותר מזה.

(ו) חומר אפשרות פיקוח על שמירת ההנחיות בהפריית מבחנה

שלישית, כאשר כבר הזכרתי בדברי, הפרייה מלאכותית במבחנה חמורה פי כמה מהורעה מלאכותית אל רחם האשה גם מבחינה עובדתית, והוא זה: בשלמא בהורעה מלאכותית היכא שהביצוע של ההורקה אל תוך רחמה של האשה נעשית מיד ובסמוך להוצאת הזרע מהבעל אפשר עוד בעינא פקחא לשמור ולהשגיח שלא יערבו בזרע זה של הבעל גם זרע של גבר זר, וכן שלא יקחו שארית מזרע זה כדי להזריק לאשה אחרת.

אבל בהפרייה מלאכותית אל תוך מבחנה אין כמעט כל אפשרות כזאת של השגחה כנ"ז, דהרי לאחר שהזרע והביצית של בני הזוג מוצאים מהם, המה גלקחים כדי לתתם אל תוך מבחנה, ושלח ישלחו את בני הזוג לביתם, והמה נהיים בהעלם דבר מהם, ונתונים נתונים המה בידי המומחים המטפלים, ומובאים אל המעבדה אשר נמצאים שם עוד עשרות מבחנות, ולפי התור והיכולת מכניסים אותם במבחנה, וגם שם במבחנה נשארים המה מספר ימים או שבועות עד שהביצית תעבור במבחנה מספר שלבי התחלקות, ורק לאחר מכן מגיע התור להשתיל אותה אל תוך רחמה של האשה, ואם כן נעלה מכל ספק שבמצב לפנינו בקעה פתוחה ודשה פרוצה, פירצה הקוראת לגנב — בדמות ובשם הרפואה והמדע — לעשות כטוב בעיניו באורה כבחשיכה, הן לפנייהם והן לאחריהם. ובהשקטת מצפון שפועל ועושה זאת למען קידום והתפתחות המדע כביכול, וכל השגחה ולו הטובה ביותר לא תהא בה ערובה בטוחה במאה אחוז שלא יחליפו ולא ימירו זרע אחר במקום זרע זה, וכן שלא יבואו לאחר מכן להשתיל ביצית זרע של זוג זה אל תוך רחמה של אשה אחרת פנויה או אשת איש, ותוצרנה על ידי כך בעיות חמורות וקשות בכל שטחי החיים המשפחתיים על גוניהם השונים, ותמלא הארץ זימה ונמצא אח נושא אחותו וכו' (עיינן יבמות ד' מ"ב ע"א). דבר שאסור זה משום כך אפילו בפנויה כדפוסק הרמב"ם בפ"ב מה' נערה ובתולה הי"ז, דהמניח בתו הבתולה מוכנת לכל מי שיבוא עליה גורם שתמלא הארץ זמה ונמצא אב נושא את בתו והאח נושא אחותו שאם תתעבר ותלד לא יודע בן מי הוא עיי"ש. ובנידוננו החשש הזה של נמצא אב נושא בתו והאח נושא אחותו הוא מבוסס וגדול פי כמה מהמניח בתו וכו', באשר שהממדים שיכולים להתעבר על ידי זה המה גדולים ועולים למעלה ראש. כי אלפי רבבות נשים יכולות להתעבר ממספר מועט של תורמי זרע לפי הערך. ולדוגמא אסתפק בזה מה שראיתי בירחון „המאור“ היוצא

לאור בארה"ב (תשרי תשי"ד) שהפרופ' י. מ. רבינוביץ פירסם בקשר לזה שלפי מה שקרא סטאטיסטיקה על ההזרעה המלאכותית הרי מאז שניתן כח הדחיפה לתהליך הרפואי הזה כבר ישנם בארה"ב בלבד אלפי ילדים יוצאי ירך ההזרעה הזאת, וכמו"כ לפי האומדנא מגבר אחד פורה לבד יש בכח בתנאים מופתים להוליד ארבע מאות ילדים בשבוע, או עשרים אלף ילדים לשנה עיי"ש. וזה היה בשנת תשי"ד, ומה התפתח עוד ביתר תוקף מאז ועד היום? והדברים מדהימים ומבהילים.

אם כן האם ישנו עוד ספק כל שהוא שבמצב כזה החשש האמור של נמצא אב נושא בתו והאח נושא אחותו הוא לא חשש מבוסס וקרוב עד מאד? ועל כן גם מכח זה אין להורות כל היתר בזה, ולא לתת למחיצת הכרם של אחינו בית ישראל שתתפרץ ותשאר כעיר פרוצה אשר אין לה חומה. אלא מן החובה על הגדולים ועל המנהיגים לגדור את הכרם בכל מידי דאפשר. ולהזהיר ולהתריע דרך כל השופרות הנתונים בידיהם על הסכנה הרוחנית העצומה האורבת והצפויה אם העלם יעלימו עין מזה (וכל פרצה שאינה מן הגדולים אינה פרצה ב"ר פכ"ו אות ה').

(ה) מסקנה להלכה

לאור כל האמור בדברינו עד כה גלענ"ד להלכה דאין להתיר בשום פנים את ההפרייה המלאכותית במבחנה. והגני בכבוד רב ובברכת גח"ט

אליעזר יהודא וולדינברג

על הפסוק „רפאני ה' וארפא” (ירמיהו יז, יד) איתא בזוהר חדש סדר בלק: „כיון דאמר רפאני – מהו וארפא? כיון דאמר הושיעני – מהו ואושעה? כיון דאסיא מסי, מאן הוא דמחי?”

אלא כל אסוותא דעלמא בידא דקודשא בריך הוא. אבל אית מנהון על ידא דשליחא, ואית מנהון דלא איתמסרו בידא דשליחא. ואינון דאתמסרו בידא דשליחא אסוותא אינון אבל לזמנא מתהדרין. אבל אינון דקוב"ה מסי, ההוא מרעא לא מתהדר לעלמיא. וע"ד אסוותא דיליה – איהי אסוותא דלית בה מרעא כלל. ובגיני כך, רפאני ה' וארפא, ודא בלא קטרוגא כלל.”

הובא גם בעץ יוסף (אוצר החפלות א')
ובלב משה (ירושלים תשל"ט) עמ' ס"ב.